

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

448

שיחת מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • פרשת ויקרא תש"פ

יש גם הפוך, שזוכה בזכות התורה על ידי שעוזר לאחרים ללמוד, כמו שאמרו (ברכות יז, א) נשים במאי זכיין באקריוי בנייהו וכי ובאתנויי גבריהו, היינו שנשים יש להן זכות התורה בזה שעוזרות לבניהן ולבעליהן שיעסקו בתורה, ומי שעוזר זה כמו שהוא לומד!

אבל מי שיכול לעזור ואינו עוזר, נמצא שיש ביטול תורה בגלל שהוא לא עוזר, ואם כן הוא אשם בביטול תורה, ויש לו חטא של ביטול תורה.

וכבר דיברנו כי רואים שהמצב כעת גרם הרבה ביטול תורה, שאי אפשר להיות ציבור ביחד, **ואם יש ביטול תורה סימן שהיה קודם ביטול תורה, ועל זה נתנו מן השמים עוד ביטול תורה, מידה כנגד מידה**, אם העונש הוא ביטול תורה זה סימן שיש חטא של ביטול תורה.

ביטול כבוד שמים והדרת מלך

יש עוד דבר שרואים, תפילה בציבור, ברב עם הדרת מלך (משלי יד, כח), עכשיו אין ברב עם, אין הדרת מלך ואין כבוד שמים, וגם זה סימן מידה כנגד מידה שלא מקיימים כבוד שמים, **בבית הכנסת ובית המדרש אסור לדבר דברים בטלים, וצריך להיות כבוד המקום הקדוש, ואם לא נוהגים את החיוב של הכבוד במקום קדוש, אזי אין מקום קדוש, וכבר אי אפשר להיות בבית הכנסת ציבור גדול, ואין ברב עם הדרת מלך.**

והוא כמו שאמרו בסוכה (כח-כט) שאם ירדו גשמים בחג ואי אפשר לישב בסוכה זה דומה לעבד שבא למוזג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשר בשימושך, רחמנא ליצלן.

והרי אמרו (אבות ו, יא) כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, היינו שכל העולמות, בריאה, יצירה, ועשייה, כולם נבראו לכבוד שמים.

ועכשיו חסר כבוד שמים ואי אפשר לקיים את הכבוד שמים, ואם חסר כבוד שמים והדרת מלך, סימן שזה מידה כנגד מידה, **אם לקחו מאיתנו את האפשרות של כבוד שמים, סימן שאנחנו חסר לנו המצוה של כבוד שמים ולא קיימנו כבוד שמים כמו שצריך.**

מידת הדין גם בצדיקים

ואמנם רואים שמידת הדין פוגעת גם בצדיקים, צדיקים ממש, וזה כמו שאמרו (ב"ק ס, א) כיון שניתן רשות למשחית ח"ו אינו מבחין בין צדיק לרשע, ויש מידת הדין גם בצדיקים, רחמנא ליצלן.

הצער לטובת האדם שיחזור בתשובה

יש עוד דבר שלא כולם יודעים את חומר החטא בזה, בין אדם לחברו, כגון לגרום צער למישהו, או להקפיד על מי שגרם לי צער, אונאת דברים או להקפיד על האונאת דברים, בין אדם לחברו.

ובאמת מי שקיבל צער ממישהו רחמנא ליצלן, הרי הכל בידי שמים, ומן השמים פסקו עליו שהוא צריך לקבל צער, וראוי שיתבונן למה מגיע לו הצער, וכי זה ייסורים של אהבה? לא מסתבר עד כדי כך, וכי הוא כזה צדיק ובעל מדרגה שנותנים לו מן השמים ייסורים של אהבה, ועל כל פנים אם זה ייסורים של אהבה בודאי אין להקפיד על מי שצער אותו, כי זה ייסורים של אהבה שמגדילים שכרו בעולם הבא.

אבל מסתבר יותר שזה לא ייסורים של אהבה, אלא מפני שיש לו חטא, והייסורים באו עבור החטא, ואם האדם ההוא לא היה מצער אותו היה הצער בא עליו ממישהו אחר, כי החטא גרם את הצער, ומה המטרה שהחטא גרם צער? כדי שיחזור בתשובה, וזה כפרה, אבל הכפרה היא עם תשובה, להבין ולהכיר שיש חטא שעבורו בא הצער, ולחזור בתשובה, לפשפש במעשיו ולמשמש במעשיו.

ונמצא שהאדם שציער אותי עשה לי טובה, כי בזה אני אחזור בתשובה ותהיה לי כפרה, וכל אחד אם יעשה חשבונות מיום עמדו על דעתו מהבר מצוה בודאי ימצא חטאים שצריך לחזור בתשובה עליהם.

לבקש רחמים על החולים והבריאים

המצב כעת פה ובכל העולם יש הרבה חולים רחמנא ליצלן, מבוגרים וצעירים, הרבה חולים, בהרבה מקומות בעולם, וגם מי שהוא בריא לא בטוח שימשיך להיות בריא, גם הבריאים לא בטוחים בבריאותם.

ועלינו להתבונן, מה זאת עשה אלוקים לנו, הרי הכל בידי שמים, ומה הסיבה, מה החטא שגרם לנו את הדבר הזה.

הדבר הראשון, החיוב הוא לדעת ולהאמין שהכל בידי שמים, ולא במקרה! מי שהוא חולה זה לא מקרה, ומה שהוא בריא זה גם לא מקרה, אלא הכל בידי שמים, בהשגחה פרטית, כל מה שנעשה עם האדם עצמו ועם אחרים, עם כל אחד ואחד, הכל בהשגחה פרטית.

ויש חיוב לבקש רחמים בתפילה, לא רק על עצמו, אלא על כל אחד ואחד, על הבריאים ועל החולים, על הבריאים שימשיכו להיות בריאים, ועל החולים שיהיה להם רפואה שלמה, זה חיוב גמור, ואהבת לרעך כמוך, כמוך! **אתה רוצה להיות בריא? אתה מבקש רחמים על עצמך? תבקש רחמים גם על אחרים! ואהבת לרעך כמוך!**

זה חיוב חמור וגדול מאד, וכל מי שמאמין באמונה שלמה שהכל בידי שמים זה מחייב אותו לבקש רחמים על כל אחד ואחד, על הבריאים ועל החולים רחמנא ליצלן, שיהיו בריאים.

וכבר אמרו חז"ל (יבמות עט, א) שלושה סימנים יש באומה זו: רחמנים, ביישנים, וגומלי חסדים, היינו שמידת הרחמים זה טבע של עם ישראל, ויהודי אם אינו מרחם זה נגד הטבע שלו! **ואם כן זו ממש אכזריות, כי הטבע זה לרחם והוא לא מרחם, וצריך לרחם ולבקש רחמים, כטבעם של ישראל רחמנים וגומלי חסדים.**

החיוב לפשפש ולמשמש במעשיו

והנה אמרו חז"ל (ברכות ה, א) אם רואה אדם שייסורים באים עליו יפשפש במעשיו, ובמקום אחר אמרו (עירובין יג, א) ימשמש במעשיו, והמסילת ישרים בפרק ג' עמד מה הם שני הלשונות הללו, יפשפש וימשמש, וביאר כי יפשפש היינו לבדוק פשוט מה הם המעשים הטובים ומה הם המעשים הרעים, וימשמש היינו לבדוק את המעשים הטובים עצמם האם הם בשלמות, כי יש גם מעשים טובים שאם ממשמשים בהם רואים שאינם בשלמות, יש משהו לא בשלמות.

וכן כתוב (קהלת ז, כ) אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וביאר המפרשים מהו 'אשר יעשה טוב ולא יחטא', כי יכול להיות אדם שעושה מעשים טובים, אבל בתוך המעשה הטוב גם כן יש איזה חטא, שחסר בשלמות המעשה, ועל זה צריך למשמש במעשיו.

ואמרו בברכות שם פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, היינו שאם לא מצא חטא לתלות בו את הייסורים שבאו עליו, אזי יתלה בביטול תורה. וצריך ביאור מדוע זה נקרא פשפש ולא מצא, הרי ביטול תורה הוא חטא, ואם יש ביטול תורה הרי מצא חטא של ביטול תורה.

וביאר המפרשים (נפח"ח ד, כט) כי בכל חטא העונש הוא לפי החטא מידה כנגד מידה, ומי שייסורים באים עליו צריך לחפש מהו המידה כנגד מידה בזה, ואם מצא מידה כנגד מידה אז הוא יודע על מה לחזור בתשובה ויחזור בתשובה, אבל אם פשפש ולא מצא מידה כנגד מידה, אזי יתלה בביטול תורה, כי עבור ביטול תורה יכולים להיות כל מיני העונשים, משום שתלמוד תורה כנגד כולם וגם ביטול תורה כנגד כולם.

ביטול תורה לעצמו ולאחרים

ומהו ביטול תורה? כל אחד לפי כוחו, אם הוא יכול להוסיף בעסק התורה, כל אחד לפי מצבו ולפי האפשרויות שלו, כמה שאפשר להוסיף, אבל יותר מהכוחות אי אפשר. ולפעמים יש ביטול תורה שהוא גורם לאחרים ביטול תורה, ומפריע לאחרים ללמוד.

פתח תקוה נכבד – להעביר על מידותיו

ויש דבר גדול וטוב מאד שאמרו חז"ל (ר"ה ז', א) כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, מי שלא מקפיד על אחרים, אפילו שיש לו פשעים מן השמים מעבירין לו עליהם, מידה כנגד מידה.

וכתוב במפרשים שהרי יש שלוש דרגות של עבירות: חטא, עון, ופשע, חטא זה שוגג, ועון זה מזיד, ופשע זה מרדים, יותר ממזיד, ומי שמעביר על מידותיו מעבירין לו אפילו על הפשעים! מידה כנגד מידה.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (א, כח) כתב שזה פתח תקווה נכבד מאד, איך שאדם יכול לזכות על ידי שהוא מעביר על מידותיו ולא מקפיד.

וכאמור גם אין סיבה להקפיד, כי הצער הוא מן השמים מפני שאין לו זכויות, וזה לכפרה ולעורר לתשובה, ואם כן זה לטובתו, וגם זוכה בזה שמעבירין לו על כל פשעיו, אפילו על הפשעים.

אם כן כאשר רוצים לדעת מה העצה והתיקון שאפשר לעשות כדי שהקשיים יעברו והמחלה תעבור, ראשית יש להעביר על מידותיו, שלא להקפיד על שום אדם, ובזה זוכים שמעבירין לו על כל פשעיו.

ונוסף לזה כדאי, לא רק שלא להקפיד על אחרים, אלא אפילו אם מישהו מקפיד עלי, קפידא לא מוצדקת, כדאי לפייס אותו! כמו שמובא בגמרא (יומא פז, א) על רב שהלך לפייס את מי שהקפיד עליו, להצילו מן החטא, שלא יקפיד, כי כשהוא מקפיד יש לו חטא, וצריכים לעשות לו טובה ולהצילו מהחטא שלא יקפיד, ואף שהקפידא היא שלא כדן, יש להרגיע אותו ולפייסו שלא יקפיד, וזהו חסד לאפרושי מאיסורא.

ואלו הן הזכויות, להעביר על מידותיו, שלא להקפיד על שום אדם, ואדרבה לעשות טובות ולעזור לאחרים כמה שאפשר.

נשים ותומכי תורה זוכים בזכות התורה

וגם בתורה, ללמוד בעצמו, וגם לעזור לאחרים שילמדו, זוהי גם זכות תורה, כפי שהזכרנו מדברי הגמרא נשים במאי זכיין? בזכות התורה שעוזרות לבעל ולילדים שילמדו. וכל מי שגורם לאחרים שילמדו יש לו זכות התורה של 'יששכר וזבולון', שיששכר עוסק בתורה וזבולון מפרנס אותו, וגם לזבולון יש את זכות התורה של יששכר אותו הדבר.

ואמנם מי שיכול להיות יששכר חייב להיות יששכר, ולא יאמר אני אהיה זבולון ולא יששכר, אם הוא יכול, אבל מי שאינו יכול להיות יששכר אין ברירה, וכשעוזר לאחרים ללמוד זה כמו שהוא עוסק בתורה.

ומצינו דבר כזה במשנה הראשונה בזבחים שמוזכר שם 'שמעון אחי עזריה', ופירש רש"י: על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צרכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון וכי לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו, ע"כ, והיינו מפני שעזריה היה הזבולון של שמעון ועזר לו ללמוד, לכן מזכירים אותו במשנה, והוא הייחוס והכבוד של שמעון, שמתייחס אליו, ומכבדים את שמעון בזה שהוא אחי עזריה, כי עזריה עוזר לו ללמוד.

לעזור לאחרים מתוך אהבת חסד

וכאמור גם בין אדם לחברו, לעשות חסד ולעזור לאחרים, כל אחד לפי כוחו כמה שאפשר, כמה שהוא יכול לעזור.

וצריך גם אהבת חסד, כמו שכתוב (מיכה ו, ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה השם דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד, היינו שלא מספיק עשיית חסד אלא צריך גם אהבת חסד, חסד מתוך אהבה, כמו שכתוב (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך, וחסד בלי אהבה זה לא השלמות, ומי שעושה חסד בעל כורחו זה יכול להיות אפילו חטא, שהוא מצטער על החסד שהוא עושה, ואינו מוכן לזה רק בעל כורחו, וצריך שתהיה אהבת חסד.

וזוהי הזכות, אהבת חסד, ובשערי תשובה לרבינו יונה (ג, יג) כתב שזה מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם, לעשות חסד עם אהבה, וכתוב על זה מה טוב ומה השם דורש ממך, 'מה טוב' היינו שזה לטובת האדם, אבל 'מה' השם דורש ממך' זו גם דרישה, עשות משפט ואהבת חסד, דורשים מהאדם שתהיה לו אהבת חסד, מפני שיהודי יש לו טבע של אהבה, אהבת חסד ואהבת הבריות, וצריך ללכת עם הטבע הזה, ואמנם יש חשבונות נגד הטבע, אבל הטבע שנוגד עמו זה אהבת חסד.

שמירת כללי הזהירות, ולימוד המוסר

וכל הדברים הללו, מעביר על מידותיו ואהבת חסד וכל הדברים הטובים, אם נקיים אותם נזכה בעזרת השם לישועה קרובה.

אבל צריכים גם לזכור שיש כללי הזהירות, שהרופאים מזהירים, וצריכים לקיים את כל כללי הזהירות ולא לזלזל בהם, והוא חיוב חמור מאד, לשמור על כללי הזהירות עם כל הזהירות כפי מה שהרופאים אומרים, לא לזלזל ולא להקל בזה, זה חיוב חמור מאד.

ובעזרת השם נזכה כולנו בזכות המעשים הטובים שנעשה ונתחזק בהם, ואמנם על ידי מחשבה לבד קשה להתחזק, וצריכים חיזוק על ידי ספרי מוסר, ובמשנה ברורה סימן א' מביא בשם קדמונים שהתבלין ליצר הרע הוא תורת היראה, ספרי היראה, להוסיף יראת שמים, שהיראה היא מצוה כמו שכתוב (דברים י, כ) את השם אלוֹקֵיךָ תִירָא, וכתוב בשערי תשובה (ג, טו ועוד) שמצוה להוסיף יראת שמים, עוד יותר יראה ועוד יותר יראה, כל אחד, וזהו על ידי קביעות יום יומית בספרי יראה ומוסר.

וזה בדוק ומנוסה כפי שכבר אמרתי שסיפרו לי אנשים מבוגרים בעלי משפחה, שאחרי שעשו קביעות כל יום בספרי מוסר, הבית נהיה מלא שמחה, בית מאושר עם חיים מאושרים, אם לומדים כל יום ספרי מוסר, והיינו מוסר שמעניין, כי מוסר שמשעמם אינו משפיע, וצריך מוסר שמעניין, ואזי אם לומדים את זה, יש הנהגה לפי ספרי המוסר, והבית מאושר עם חיים מאושרים, אשריך בעולם הזה. יהי רצון שנזכה כולנו להתחזק בכל מה שצריך חיזוק ונזכה לישועה קרובה במהרה!

דעת תורה מרבינו שליט"א כיצד להתנהג בימים אלו

בס"ד, אדר תש"פ

לאחי ורעי היקרים, ברוכים תהיו.

המצב כעת מחייב אותנו לפשפש ולמשמש במעשינו, בדיבורינו, ובמחשבותינו, שכולם יהיו כראוי, כרצונו יתברך.

ת"ת כנגד כולם, כל א' לפי כוחו, שלא יהיה ח"ו חטא של ביטול תורה.

זהירות בדברים שבין אדם לחברו, שלא לגרום אפילו חלישות הדעת למישהו. ואם יש קפידא על מישהו צריך להוציא הקפידא מלבו, כי כל צער הוא מן השמים, וכל דעיבד רחמנא לטב עביד. וכן אם מישהו מקפיד עלי, צריך לפייסו, אפילו שהקפידא היא שלא כדן.

ויש צורך להתחזק בביטחון, ולהיות במצב רוח טוב, ואוירה נעימה בתוך המשפחה. וכן לשמור על כל כללי הזהירות הידועים, וח"ו לזלזל בזה.

ויהי רצון שנזכה במהרה לישועה קרובה

י. גרשון אדלשטיין

בס"ד אדר תש"פ

לאחי ורעי היקרים, ברוכים תהיו.
המצב כעת מחייב אותנו לפשפש ולמשמש במעשינו, בדיבורינו, ובמחשבותינו, שכולם יהיו כראוי, כרצונו יתברך.
ת"ת כנגד כולם, כל א' לפי כוחו, שלא יהיה ח"ו חטא של ביטול תורה.
זהירות בדברים שבין אדם לחברו, שלא לגרום אפילו חלישות הדעת למישהו. ואם יש קפידא על מישהו צריך להוציא הקפידא מלבו, כי כל צער הוא מן השמים, וכל דעיבד רחמנא לטב עביד. וכן אם מישהו מקפיד עלי, צריך לפייסו, אפילו שהקפידא היא שלא כדן.
ויש צורך להתחזק בביטחון, ולהיות במצב רוח טוב, ואוירה נעימה בתוך המשפחה. וכן לשמור על כל כללי הזהירות הידועים, וח"ו לזלזל בזה.
ויהי רצון שנזכה במהרה לישועה קרובה